

Datum
2021-10-21

Er referens
S2021/05439
Vår referens
KL

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar Tillgänglighetsdelegationens delbetänkande Vägen till tillgänglighet – långsiktig, strategisk och i samverkan (SOU 2021:59)

Vårdföretagarna, som är en arbetsgivar- och branschorganisation för privata vård- och omsorgsgivare, vill härmed avlämna följande remissvar.

Vi instämmer i Tillgänglighetsdelegationens problemanalys att långa väntetider inte är något nytt problem, utan länge har varit en akilleshäla i sjukvården. Detta trots den lagstadgade vårdgarantin, statens och SKR:s överenskommelser om tillgänglig vård och kömiljarder samt regionernas egna åtgärder. Pandemin har ytterligare förvärrat problemen då många patienter har fått sin behandling uppskjuten.

Vårdföretagarna instämmer i många av Tillgänglighetsdelegationens bedömningar och förslag. Vi vill i vårt remissvar lyfta några perspektiv från den privat drivna sjukvårdens sida och peka på åtgärder som vi bedömer är särskilt viktiga för att korta väntetiderna i vården.

Regionala handlingsplaner för ökad tillgänglighet

Vårdföretagarna vill understryka att den privat drivna sjukvården är viktiga partners för att öka tillgängligheten i sjukvården. Partnerskapet med den privat drivna vården kan regionerna dra nytta av i sitt beställararbete genom nära och kontinuerlig dialog. Vi rekommenderar samtliga regioner att inrätta branschråd, där sådana inte redan finns, och att använda branschråden till öppen och aktiv dialog om möjligheter, utmaningar och effektivast möjliga användning av alla sjukvårdsresurser. De utvecklade regionala handlingsplanerna för tillgänglig vård, som Tillgänglighetsdelegationen föreslår, är exempel på strategiska ärenden som bör tas fram i samråd med regionens externa utförare och diskuteras i regionens branschråd.

Vårdföretagarna skulle vidare gärna ha nationella fora för dialog mellan staten, SKR/regionerna och företrädare för den privat drivna sjukvården. Syftet i båda fallen är att bidra till att hela sjukvårdssystemet nyttjas så optimalt som möjligt.

Utvecklingen av en nära och tillgänglig vård

Nära hälften av den svenska primärvården sker idag i privat regi. Vårdföretagarna delar Tillgänglighetsdelegationens uppfattning att omställningen till nära vård är en förutsättning för att förbättra tillgängligheten både i primärvården och specialistvården. För detta krävs långsiktigt hållbara förutsättningar, då den svenska primärvården är både underfinansierad och underdimensionerad. De problem som finns i primärvården beror till stor del på det. Om den politiska ambitionen om att stärka den nära vården ska bli verklighet måste staten och regionerna kombinera ett ökat ansvar för patienten med att långsiktigt satsa ordentliga resurser på primärvården, på likvärdiga villkor, oavsett regi. Vårdföretagarnas bedömning är vidare att regionernas regelverk och ersättningssystem för primärvården bör ensas. Vårdföretagarna förordar en nationell utformning av vårdvalet i primärvården.

Vårdföretagarna delar Tillgänglighetsdelegationens uppfattning att digitaliseringen har stor betydelse för tillgängligheten i sjukvården. Digitala vårdmöten bör vara en lika självklar del av vårdens uppdrag som att ta emot patienten på mottagningen. Regelverk och ersättningsystem bör styra i en sådan riktning.

I omställningen till nära vård vill Vårdföretagarna vidare peka på att regionerna bör flytta ut vård som inte behöver akutsjukhusets hela resursarsenal till vårdgivare utanför de stora sjukhusen i öppnare vårdformer. Vår bedömning är att betydligt mer slutenvård skulle kunna ske i öppenvård. På så vis skulle sjukvårdsresurserna kunna användas effektivare.

Ett effektivt resursutnyttjande och kortare väntetider genom information om patientens valmöjligheter, samt vidareutveckling av överenskommelsen om ökad tillgänglighet

Tillgänglighetsdelegationen gör iakttagelsen att vårdgarantin ses som en målsättning och inte som ett lagkrav och att det leder till längre väntetider än nödvändigt. Vårdföretagarna delar problembilden och ser positivt på att Tillgänglighetsdelegationen i sitt slutbetänkande avser att återkomma med författningsändringar för att göra vårdgarantin skarpere. Vi hör från medlemsföretag med vårdgarantiavtal om patienter som inte slussats vidare förrän efter många månaders väntan. Det är inte rimligt att patienter tvingas vänta onödigt länge på vård när det finns ledig kapacitet hos andra vårdgivare.

Vi delar Tillgänglighetsdelegationens bild att det brister i information till invånare och patienter om vårdgarantin och patientens valmöjligheter, även över regiongränserna. Få patienter känner till sina rättigheter eller kan överblicka sina möjligheter till vård. Vårdföretagarna motsätter sig inte utredningens förslag att ge Socialstyrelsen ett flerårigt uppdrag att höja kunskapen om vårdgarantin och patientens valmöjligheter. Vi bedömer dock att det därutöver finns ytterligare åtgärder som kan vidtas för att stärka patienternas rätt att söka vård i hela landet:

Vi föreslår för det första att regeringen, tillsammans med SKR och regionerna, sätter en nationell kampanj på 1177 så att patienter vet om sin rätt att fritt söka öppenvård över landet och hur vårdgarantin fungerar.

För det andra bör regeringen och SKR vidareutveckla 1177.se så att patienten där kan hitta väntetider och jämföra kvalitet hos alla vårdgivare i landet, oavsett regi. Ett sådant utvecklingsarbete bör omfatta såväl primärvård som specialistvård. Beslutsunderlag finns framtaget hos SKR och Inera.

Regeringen bör därutöver ta initiativ till en lagändring som ger patienter rätt att, över regiongränserna, också söka slutenvård. Det skulle underlätta för patienter att själva kunna söka vård hos vårdgivare i andra delar av landet och därmed minska väntetiderna.

Vårdföretagarna delar Tillgänglighetsdelegationens uppfattning att det saknas samlad information om vårdgivares lediga kapacitet. Om patienter ska slippa vänta onödigt länge på vård måste dessa hinder mot en effektiv slussning av patienter lösas. Det behöver finnas vårdlotsar i alla regioner som aktivt guidar patienter vidare till andra kliniker när väntetiderna är långa. Både vårdgivare med långa väntetider och vårdlotsar behöver dock också information om var det finns ledig kapacitet. Vi anser därför att det bör ha hög prioritet för regeringen, SKR och regionerna, att SKR:s sajt "Väntetider i vården" visar aktuella väntetider och eventuell ledig kapacitet hos samtliga landets vårdgivare.

Vårdföretagarnas bild är vidare att regionerna saknar överblick över befintliga vårdavtal, som grund för hänvisning av patienter. Det bör därför också ha hög prioritet att skapa en sådan överblick genom en nationell aktörslista och en nationell avtalsdatabas. Det bör kunna vara en roll för SKR. Detta skulle skapa transparens om var olika vårdaktörer finns och deras kapacitet, samt vilka avtalsmöjligheter som står till buds för regionerna. Berörda vårdgivare måste förstås också ges tillgång till dessa verktyg så att de kan hållas aktuella.

Inför den stora utmaningen för regionerna att möta de uppskjutna vårdbehoven efter pandemin gav Vårdföretagarna det oberoende analysföretaget Sirona i uppdrag att göra en jämförelsestudie i tre regioner för två ingrepp där vårdköerna är långa. I studien gör Sirona kostnads- och ersättningsjämförelser mellan offentliga och privata vårdgivare, för höftprotesoperationer och operationer av grå starr. För att säkerställa jämförbarhet mellan ingreppens kostnader i offentlig och privat regi har beräkningar gjorts på operationer med likartad resursförbrukning.

Studien indikerar att betydligt fler patienter kan få sina vårdbehov mötta om regionerna anlitar privata vårdgivare med hjälp av de statliga medlen för uppskjuten vård, än om operationerna sker på regionernas egna sjukhus. När det gäller höftproteser kan uppemot 50 procent fler patienter få operation hos privata vårdgivare för samma kostnad. När det gäller grå starr handlar det om ännu fler patienter.

Mot bakgrund av jämförelsestudiens resultat vill Vårdföretagarna avslutningsvis än en gång understryka vikten att partnerskap mellan regionerna, regionernas egna sjukhus och privata vårdgivare för att minska väntetiderna. Läget i sjukvården är ansträngt i många regioner. Vår bild är att regionerna nu, efter bästa förmåga, tar hjälp av den privat drivna sjukvården för att öka vårdkapaciteten. Nationella ramavtal med privata vårdgivare, som alla regioner kan använda, skulle därutöver kunna vara ett sätt att snabbt öka vårdkapaciteten på vårdområden där väntetiderna är långa. Även detta skulle bidra till att hela sjukvårdssystemets kapacitet kan användas optimalt.

Med vänlig hälsning

Antje Dederling
Förbundsdirektör Vårdföretagarna

Karin Liljeblad
Näringspolitisk expert Vårdföretagarna